Παρέμβαση Διεθνούς Διαφάνειας-Ελλάδος στη διαδικτυακή διαβούλευση για τη διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ασφάλεια των Δημοσιογράφων.

Η Διεθνής Διαφάνεια θεωρεί ότι η προστασία της ερευνητικής δημοσιογραφίας αποτελεί μέρος της προσπάθειας για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Για αυτό ο οργανισμός μας υποστηρίζει ότι το Εθνικό Σχέδιο πρέπει να συνδέσει την ασφάλεια των δημοσιογράφων με την προστασία των πληροφοριοδοτών, την ανεξαρτησία των πηγών και τη θεσμική λογοδοσία.

Η προστασία των δημοσιογράφων δεν μπορεί να περιορίζεται στην προστασία τους από φυσικές επιθέσεις ή διαδικτυακή παρενόχληση. Πρέπει να προστατεύει και τη δυνατότητά τους να ερευνούν, να αποκαλύπτουν και να δημοσιοποιούν υποθέσεις δημοσίου ενδιαφέροντος.

Η δημοσιογραφία αποτελεί έναν από τους μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου της εξουσίας. Πολύ συχνά, οι δημοσιογράφοι είναι εκείνοι που εντοπίζουν υποθέσεις διαφθοράς, καταχρήσεις δημόσιων πόρων και συγκρούσεις συμφερόντων. Η δουλειά τους εξαρτάται από ανθρώπους που είναι διατεθειμένοι να μιλήσουν και να μοιραστούν πληροφορίες.

Εάν αυτοί οι άνθρωποι φοβούνται ότι θα χάσουν τη δουλειά τους, θα διωχθούν δικαστικά ή θα απειληθούν, τότε η δημοσιογραφική έρευνα αποδυναμώνεται πριν ακόμη ξεκινήσει.

Δεν αρκεί να καταγράφουμε τις επιθέσεις. Πρέπει να γνωρίζουμε εάν διερευνώνται, εάν υπάρχουν συνέπειες για τους υπεύθυνους και εάν οι δημοσιογράφοι έχουν πραγματική πρόσβαση σε μηχανισμούς προστασίας.

2 Ζητήματα που προκύπτουν από το Σχέδιο

1. Στη σελίδα 20 αναφέρεται η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, αλλά δεν αποσαφηνίζεται ο τρόπος συμμετοχής της στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση. Θα πρότεινα θεσμοθετημένη συμμετοχή ανεξάρτητων οργανώσεων.
2. Στη σελίδα 21 προβλέπεται ανεξάρτητη ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση. Δεν διευκρινίζεται όμως ποιος επιλέγει τον αξιολογητή, ποια θα είναι τα κριτήρια ανεξαρτησίας και εάν τα ευρήματα θα δημοσιοποιούνται χωρίς προηγούμενη έγκριση της διοίκησης.

Πρόταση

Πρωτόκολλο για την ασφαλή αναφορά παρανομιών και τη διαχείριση πληροφοριών από δημοσιογραφικές πηγές.

Η Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς προτείνει τη συνεργασία με δημοσιογραφικές ενώσεις και εξειδικευμένους νομικούς για την ανάπτυξη ενός πρακτικού οδηγού, τη δημιουργία διαδικασίας υποστήριξης και την εκπαίδευση δημοσιογράφων σε θέματα ασφαλούς αναφοράς και προστασίας πηγών.

Στόχος είναι κάθε δημοσιογράφος ή πληροφοριοδότης να μπορεί να αποκαλύπτει πληροφορίες δημοσίου ενδιαφέροντος χωρίς να εκτίθεται σε αδικαιολόγητους κινδύνους ή αντίποινα.

Νομική βάση: Ν. 4990/2022, Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 και Σύσταση CM/Rec(2016)4 του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σύσταση CM/Rec(2024)2 για την καταπολέμηση των SLAPPs. Σύσταση CM/Rec(2022)4 για την Ποιοτική Δημοσιογραφία. Σύσταση CM/Rec(2022)16 για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους. Ευρωπαϊκή Πράξη για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης (European Media Freedom Act - EMFA).

Η προστασία των δημοσιογράφων και των πληροφοριοδοτών που αποκαλύπτουν υποθέσεις διαφθοράς απαιτεί σαφείς διαδικασίες και πρακτικά μέτρα ασφάλειας.

Προτείνεται η υιοθέτηση ενός απλού πρωτοκόλλου που θα περιλαμβάνει:

1. **Ασφαλής επικοινωνία:** Χρήση ασφαλών καναλιών για την υποβολή πληροφοριών και τη διαβίβαση εγγράφων. Περιορισμός της πρόσβασης στα στοιχεία της υπόθεσης.
2. **Προστασία ταυτότητας:** Διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριοδοτών και των δημοσιογραφικών πηγών. Αποφυγή αποκάλυψης προσωπικών στοιχείων χωρίς νόμιμη βάση.
3. **Έλεγχος πληροφοριών:** Διασταύρωση των αναφορών και διατήρηση των πρωτότυπων αποδεικτικών στοιχείων πριν από οποιαδήποτε δημοσιοποίηση.
4. **Νομική υποστήριξη:** Παροχή αρχικής νομικής καθοδήγησης σε δημοσιογράφους και πληροφοριοδότες που αντιμετωπίζουν απειλές, αντίποινα ή καταχρηστικές δικαστικές ενέργειες (SLAPPs).
5. **Αναφορά και παρακολούθηση περιστατικών:** Καταγραφή απειλών, παρακολούθησης και πιέσεων, με δυνατότητα παραπομπής στις αρμόδιες αρχές.